

Konst

Hon minglar med furstar och ministrar, har världsnamn på väggarna och fick nyss en fin fransk orden.

Ändå är Stockholmsfödda Helen Selikowitz Modini, med norsk-judiska rötter, en doldis för svenskarna – även på Rivieran.

”**K**änner du inte till Anish Kapoor? Han är ju världens störste konstnär.”

Helen Selikowitz Modini låter lätt förebrående inför reportern som precis röjt sin okunnighet om den hetaste moderna konsten.

Just brittisk-indiske Kapoor har hon dock *inte* i sin ägo, även om hon räknar in honom bland sina vänner.

En annan kompis som lyser med sin frånvaro är Subadh Gupta, en indier som verkligen är i ropet. Det var på hans Paris-vernissage 2018 som den färgstarka svenskan fångades på bild ihop med självaste Brigitte Macron och Jack Lang, legendarisk kulturminister under president Mitterrand.

”Anish och Subadh har blivit för dyra”, förklarar hon och ångrar förstås att hon inte upptäckte och odlade dem mycket tidigare.

Konst överallt

Hemmet i Grimaud vid Saint-Tropez-bukten är annars späckat med verk av konstnärer hon ofta kunnat följa sedan barnsben, till exempel skulptören César (som gett namn och form åt Frankrikes förnämsta filmpris), målaren Jean Miotte och multikonstnären Arman, född i Nice som Armand Fernandez. Alla tre är 20-talister och nu döda.

Men även en ännu äldre generation kontinentala världsnamn, som Picasso, Braque och Léger ingick en gång i familjens bekantskapskrets.

Det är inte varje dag en svensk tilldelas *l'Ordre des Arts et des Lettres* (vilket

Helen Selikowitz Modini omger sig med minnen från familjens liv som handlare, samlare och mecenater.
Foto: Gösta Wendelius

älskare med kontaktnät

blev en notis i förra numret av RN) – det hederstecken som årligen delas ut till främst franska kulturutövare och främjare. Bland tidigare svenska mottagare märks till exempel Birgit Nilsson, Astrid Lindgren och förra kulturministern Alice Bah Kuhnke.

Den glada nyheten kom redan hösten 2020, men av kända skäl fick utdelningsceremonin skjutas upp till i somras.

Uppskattad i Grimaud

Tillställningen hölls på den antikinspirerade Villa Kérylos i Beaulieu-sur-Mer, i närvaro av ett 70-tal inbjudna med munskydd av tyg med ordensmärket och initialerna "HSM". I Frankrike ges omskrivna personer gärna en trebokstavs-förkortning (vilket också spar utrymme åt rubriksättare och skribenter).

Särskilt glad var HSM över att borgmästaren i hemkommunen Grimaud avbröt sin semester för att komma dit. Men så är det också genom lokala insatser för att sprida konsten hon visat framfötterna. Ett dusintal föremål, i ett museum i grannbyn Sainte-Maxime, finns där genom hennes försorg. Från tid till annan har hon lyckats få konstverk till offentliga platser längs hela kusten – som när flera monumentala verk av Arman placerades i Lavandou.

Det kan bli flyktiga framgångar eftersom konsten i allmänhet är till låns, med optionen att köpa in verket om den kommunala ekonomin tillåter – vilket sällan blir fallet.

"De säger gärna att de kan tänka sig att köpa, men oftast blir det inte av."

Invigning med prins Albert

Några dagar före Rivieranytt's besök i slutet av september syntes hon på invigningen av det omstridda storhotellet *Maybourne Riviera* i Roquebrune Cap-Martin, på en utskjutande klippa över Monaco. Lilleputt-nationens ledare, prins Albert, var också där och gav HSM ett hjärtligt mottagande.

Den konstintresserade fursten har kanske ett särskilt gott öga till henne efter initiativet till ett originellt äreminne över hans mor Grace (f d Kelly), som dog i en bilolycka när han var 24 år. Sommaren 2019 nosade Helen Selikowitz Modini upp en kasserad olivstubble som hon, med hjälp av sin trädgårdsmästare och en konstnärsvän, lät omforma till det verk som invigdes i en park i Roquebrune till prinsessans 90-årsdag i november samma år.

"Ansökte" själv om orden

Vid Villa Kérylos 30 juni 2021 var det Frankrikes ambassadör i just Monaco

som förrättade ordensutdelningen. Det var också till honom HSM i december 2019 överlämnade en dossier med sina samlade meriter som kulturfrämjare.

Det låter närmast som ett ansökningsförfarande, men hade föregåtts av en fin vink av någon inflytelserik person att just denna svenska borde kunna komma i fråga. Denna någon skulle till exempel ha kunnat vara nyss nämnde Jack Lang, som HSM lärde känna efter ministertiden under en resa i Tunisien.

Med hävda rese- och mötesrestriktioner, och återöppnade museer, kan det mesta återgå till det normala för en annars så mobil person.

Hon låter oss känna på en liten fyrkant av det konstmaterial som Triumfbågen i Paris nyss varit insvept i. HSM var på en specialvisning häromveckan av Christos storslagna och postuma farväl. Och bjöd med sig en av sina yngre adepter, Tunisienfödda Lisa Seror – antagligen ett namn att lägga på minnet.

Tjänster och gentjänster

Det är så man föreställer sig mecenaten, en välbeställd person med intresse och smak som sponsrar kultur och talanger, mer eller mindre oegennyttigt. →

Nice-födde Armand Fernandez (1928-2005) blev världsberömd som "Arman" och god vän med både Helen (på bilden) och modern Olga.

Stolt riddare (châvialier) av "L'ordre des Arts et des Lettres", som delas ut av franska kulturdepartementet. Foto: Gösta Wendelius

Vid Villa Kérylos i Beaulieu-sur-Mer, där Helen Selikowitz tog emot sin orden 30 juni. Nästa höjdpunkt där blir Arman-utställningen våren 2023, året hon fyller 80.

Trots den i Frankrike utbredda skepsisen mot kapitalism och rikedom ses mecenerna som en oundgänglig del av kulturscenen, till och med värda en och annan orden.

Men även om allt pr-arbete och organiserande av utställningar är i princip ideellt, har hon inte avböjt gentjänster. En hel del av föremålen är just gåvor från dem som fått draghjälp i karriären.

”Jag ber aldrig om något, men de som är tacksamma ger gärna något. Och som du ser här i rummet är de tydligt ganska många.”

Men när de hamnar i smöret kan somliga också glömma och förneka sina tidiga gynnare. En sådan före detta vän finns ändå representerad i vardagsrummet, och det är svårt att ta blicken från hans verk – en grönmålad naken stjärt.

”Det var jag som gav honom idén att börja med de motiven.”

Mystik om grevnetiteln

En bit in i intervjun tassar maken Jean-Claude förbi och hälsar. Det är han, professionell arkitekt, som ritat tvåplansvillan de flyttade in i i mitten av 1980-talet.

De gifte sig redan 1977, och har två döttrar (och ett 7-årigt barnbarn), civilingenjörer och verksamma inom medicin- och fastighetsbranschen.

Men det är inte, som vi förmodat, Monsieur Modini, som har en gammal grevetitel i bagaget. Att HSM ibland omnämns som *comtesse*, det vill säga grevinna, har att göra med den egna släkthistorien, men mer får vi inte veta.

”Jag vill inte gå djupare in på det. Barnen tycker det låter lite skrytsamt.”

Titeln kanske inte skaffar några stora fördelar, hon sticker ut tillräckligt ändå med sitt ivriga engagemang, röda hår och genomtänkta klädsel. För att gynna konsten och dess skapare krävs också synlighet och nätverkande, särskilt som de verkliga huvudpersonerna ibland kan vara svåra och introverta.

Skissar på memoarer

Vänner har länge uppmuntrat henne att berätta sin brokiga historia. Och om allt går i lås kommer ett Parisförslag, i samarbete med en proffsskribent, att ge ut de minnen hon redan börjat skissa på, under arbetsnamnet *En meceners memoarer*.

Som en liten försmak tar hon ur en låda fram en liten anteckningsbok. Där skrev Marc Chagall 1958 en personlig hälsning till Helen – som minns att hon fascinerades av mandelträden i konstnärens trädgård. Den lilla familjen, det var bara hon, pappa Joseph och mamma Olga, hade hus i Nice och besökte ibland Chagall – som Joseph Selikowitz lärde känna redan 1922.

Han var då en konstintresserad textiltföretagare i Oslo, som två decennier senare tvingades fly hals över huvud undan hot om deportation till förintelsläger. Han och den unga hustrun fick bygga upp en ny tillvaro i Stockholm där dottern Helen föddes i november 1943. De norska judarna, drygt 2 000 personer före kriget, började föras till Tyskland och Polen i stor skala. Fler än 500 av dem kom aldrig tillbaka.

När de flesta som gått i svensk exil återvände efter 1945 valde Joseph Selikowitz att stanna i Stockholm som konsthandlare och samlare på heltid. Han dog redan 1962, men hustrun, som levde till 1997, och dottern (tidigt världsvan och språkkunnig) förde konstarvet vidare.

På 1970-talet hade mamman ett galleri vid Humlegården, vid namn *Olga S*, och organiserade utställningar med både Arman och César.

En av Abbass guldskivor

I stället för porträtt av föräldrarna har Helen låtit vännen Arman designa ett par collage bakom plexiglas. På vardagsrummets soffbord exponeras nu fragment av två liv; från mammans färdtjänstbevis och SL-kort till pappans makulerade norska pass och ett inträdeskort till Nationalmuseum.

”Det där fotot får inte komma i tidningen”, säger hon när vi sneglar på ett sidobord. Hon är medveten om att man inte ska stoltsera med kungliga kontakter. Bilden är från 2019 och hennes egen terrass, och värdinnan poserar med kungaparet, kronprinsessan samt hennes bror och svägerska. Bakom kameran stod rimligen prins Daniel. Alla var förresten inbjudna till ceremonin i somras, men tackade artigt nej.

Relationen med huset Bernadotte är långtifrån lika stark som med familjen Grimaldi. Men det finns en historisk-geografisk koppling eftersom paret Selikowitz-Modini ingick i den breda kretsen kring prins Bertil och prinsessan Lilian, som bodde bara några kilometer bort i Sainte-Maxime, i ett hus som finns kvar i familjen.

Vår sightseeing rundas av i en nedervåning fylld med en svåröverskådlig mängd föremål. Här finns bland annat en av Abbass guldskivor, en gåva från musiklegenden Stikkan Andersson, som tillsammans med hustrun Gudrun bodde på Rivieran och ingick i umgänget. Ett vattenskadat konstverk står i en soffa, efter att en droppande kran orsakat en översvämning som förstörde ett femtiotal litografier. Något Helen Selikowitz verkar ta med jämnmood.

Hon kan med gott samvete börja slå av på takten. Det senaste projektet, att vara med och organisera en Arman-utställning på Villa Kérylos, ser ut att kunna bli en värdig förtida 80-årspresent till henne själv. Vernissagen är planerad till våren 2023.

Bo Pettersson

bo.aake.pettersson@gmail.com